

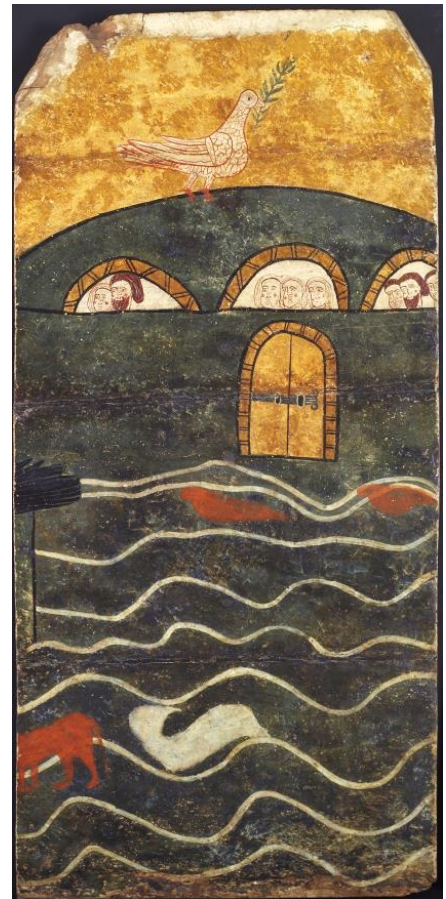
SKOLE-KIRKE-SAMARBEJDET
i Sydthy, Thisted og Morsø Provstier

Undervisningsvejledning

Mellem gammelt og nyt

Fortællinger fra Det Gamle
og Det Nye Testamente

for 1. - 3. klasse

Kolofon

Materialet er lavet af

Skole-Kirke-Samarbejdet i Sydthy, Thisted og Morsø Provstier

Konsulent Svende Grøn | t: 9787 1224 | m: sg@km.dk

www.skolekirkesamarbejdet.dk | www.facebook.com/skolekirkesamarbejdet

Forord

Ordet "Bibel" betyder bøger¹; ligesom vi kender det fra biblioteket. Den er delt i to store fortællinger: Det Gamle Testamente, som handler om Guds forhold til det jødiske folk; og Det Nye Testamente, som handler om Jesus og de første kristne.

Sammenhængen mellem de to testamenter er til stadig diskussion. Der er ingen tvivl om, at Jesus var jøde, så for at forstå ham, hans liv og forkyndelse er det nødvendigt at

Bibelen fortæller om liv og død, glæde og sorg, ondskab og lykke, tvivl og tro, had og tilgivelse, jalousi og kærlighed

kende jødernes selvforståelse, som det kommer til udtryk i Det Gamle Testamente. I de profetiske skrifter² opstilles en Messias-forventning³, som, Det Nye Testamente påstår, bliver opfyldt med Jesus Kristus.

Dette materiale giver indskolingselever mulighed for at fordybe sig i 4 fortællinger fra hvert testamente. Udgangspunktet er en række kunsthistoriske billeder, som ligger frit til rådighed på internettet i meget store opløsninger⁴. Desuden er der et elevhæfte med de bibelske

beretninger i korte letlæselige versioner (lix 15⁵). Og en række elevopgaver og -ark, som er bagerst i denne vejledning. På www.skolekirkesamarbejdet.dk/gammelt.html findes de webressurser, der skal bruges i forløbet.

Det er ikke nødvendigt at bruge samtlige fortællinger. Man kan sagtens arbejde meningsfuldt med dele af materialet.

Læringsmål

- Eleverne kan fortælle om Biblens indhold.
- Eleverne kan forklare om Biblen som en bog med to testamenter og udpege nogle forskelle mellem dem.⁶
- Eleverne kender 4 bibelske beretninger fra hvert testamente.
- Eleverne kan tale om temaer ud fra det bibelske univers.
- Eleverne kan se, fordybe sig og samtale om kunsthistoriske billeder.

¹ fra græsk biblia, pluralis af biblion 'bog', af biblos 'papyrusbast', oprindelig navn på den føniske havn Byblos, hvorfra papyrus blev fragtet til Grækenland.

² Esajas' Bog, Jeremias' Bog med Klagesangene, Ezekiels Bog, Daniels Bog og de tolv små profetbøger.

³ Messias, "den salvede", betegner i de abrahamitiske religioner – jødedom, kristendom og islam – en religiøs frelserskikkelse.

⁴ primært Googles Art Project, som mange af verdens allerstørste museer har givet adgang.

⁵ Forordet i elevhæftet er ikke med i lix-beregningen.

⁶ De første to punkter er hentet fra Fælles Mål 2014.

Undervisningsvejledning

Indledning

Tag en bibel (eller et helt klassesæt) med i klasseværelset og fortæl...

- Bibelen består af to dele: Det Gamle Testamente, der handler om Jahve⁷ og hans folk, jøderne (Israel). Og det Nye Testamente, der handler om Jesus og de første kristne.
- De er 66 forskellige bøger i Bibelen. De er vidt forskellige; der findes romaner, lovsamlinger, digte, salmer, breve o.s.v.
- Bibelen fortæller om de grundlæggende forhold, som man som menneske lever under til alle tider: Liv og død, glæde og sorg, ondskab og lykke, tvivl og tro, had og tilgivelse, jalousi og kærlighed.
- Bibelen er skrevet ned over en periode på 7-800 år, fra ca. 700 f.Kr. til 120 e.Kr. Det betyder, at de ældste dele af Bibelen er næsten 3000 år gamle.
- Det Gamle Testamente er skrevet på hebraisk. Det Nye Testamente er skrevet på græsk.
- Man kender ikke forfatterne til de forskellige bøger i Bibelen; undtaget brevene sidst i Det Nye Testamente. Det vil sige, at Mose-bøgerne ikke er skrevet af Moses, ligesom Lukas-evangeliet ikke er skrevet af en mand ved navn Lukas.⁸

(Denne indledning kan erstattes ved, at klassen arbejder med emnet Bibelen i Religionsfaget.dk's indskolingsdel:

<http://www.clionline.dk/religionsfaget/indskoling/emner/bibelen/>)

1+2

Noas Ark og Stormen på søen

1). Vis billedet Noas Ark⁹, der stammer fra den sidste tredjedel af 1200-tallet på smartboard eller projektor (billedet findes vha. webressurserne på www.skolekirkesamarbejdet.dk). Zoom ud og ind vha. det lille billede til højre. Stil eleverne nogle af flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Prøv at lukke øjnene. Når du åbner dem igen, skal du lægge mærke til det første, som du ser. Hvad er det første du ser?

⁷ Jahve, i Det Gamle Testamente (GT) navnet på Israels gud. Udtalen er sandsynlig, men ikke helt sikker, fordi ærefrygt for gudsnavnet på et tidligt tidspunkt førte til et forbud mod at udtale det (se Herren). I 2.Mos. 3,14 sættes navnet i forbindelse med det hebraiske ord for at 'være (til stede)', og nogen sikrere tyding er ikke fundet. Fra denstoredanske.dk.

⁸ Bibelselskabet har lavet et udmærket sites, hvor man kan læse en del detaljer om Bibelens indhold, tilblivelse og fakta: <http://www.bibelselskabet.dk/ombibelen>.

⁹ Billedet hænger på Museet for den smukke kunst i Bilbao. Maleren er ukendt catalansk kunstner.

- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

2). Læs teksten Noas Ark i elevhæftet. Overvej, hvordan tekster skal læses. Højtlesning af læreren, eleverne, i par eller i gruppe? Skal teksten læses i stilhed? Variér læsningen fra tekst til tekst.

3). Se billedet igen og samtale om det og fortællingen.

- Kan du se Noa og hans kone? Sem, Kam og Jafet og deres koner? Dyr, der drukner? Due med en olivengren?
- Hvorfor er porten gylden? Hvorfor er de druknede dyr blot farvede skygger?
- Zoom ind på ansigterne i arken, og prøv at snakke om, hvordan de har det.

4). Lav et bogmærke som parafrase¹⁰ over billedet. Giv hver elev et brunt ark karton¹¹ på 21x7,5 cm (¼ af et A4 ark på langs). Med oliekrædt laves en personlig version af billedet, som bruges som bogmærke resten af forløbet. Når forløbet er slut, kan de med fordel udstilles; så er de blevet lidt slidte ligesom originalbilledet.

5). Se billedet Kristus på Geneseret sø, der er malet af den franske kunstner Eugène Delacroix¹² i 1841. Stil eleverne nogle af flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Prøv at lukke øjnene. Når du åbner dem igen, skal du lægge mærke til det første, som du ser. Hvad er det første du ser?
- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

6). Læs teksten Stormen på søen i elevhæftet.

7). Se på billedet igen og samtale om det og fortællingen.

- Zoom ind på den sovende Kristus. Tal om, hvordan han og den hvide klæde omkring ham er malet. Sammenlign den sovende Kristus med de andre i båden.
- Målemåden med de heftige strøg understreger billedets dramatiske indhold. Der er flere modsætninger i billedet: Det hvide stof mod det mørke hav, rolige Kristus mod oprørte disciple, orange mod blå (komplementærfarver¹³) og horisonten, der ligger så højt, at havet fylder næsten hele billedet.

¹⁰ Parafrase (fra latin *paráphrasis* via græsk *para phraseîn*) er en fri bearbejdning af en anden kunstners værk. Det kan være inden for litteratur, billedkunst eller musik.

¹¹ Originalen er tempera på valnøddetræ.

¹² Gombrich skriver om Delacroix: "Han gad ikke høre mere om grækerne og romerne og heller ikke om korrekt tegneri og evige kopieringer af klassiske statuer. Han mente, at i maleriet var farverne langt vigtigere end tegningen, og fantasi væsentligere end viden."

¹³ Modsatrettede farver, som bliver grå, hvis de blandes.

8). Leg Frels hinanden. Inddel klassen i grupper med 6-8 elever i hver. Sæt 6 stole i to rækker med ryggene mod hinanden til hver gruppe. Mens grupperne går rundt om stolene spilles musik, og når musikken stopper, skal eleverne hurtigst muligt hjælpe hinanden op på stolene. Hver gang der stoppes, fjernes en stol, så samarbejdet bliver vigtigere og svære. Til sidst skal de opleve, at de ved fælles hjælp (måske) alle kan være på en stol.

9). Sammenlign de to fortællinger og billeder. Find ligheder og forskelle:

- Vand er et vigtigt symbol i begge fortællinger. Vand betyder både liv og død.
- Gud redder mennesker mod undergang i begge beretninger.
- Gud bestemmer over naturen i begge.
- Der dør masser af dyr og mennesker i fortællingen om Noas Ark, men ingen i Geneserat sø.
- Gud er (i skikkelse af Kristus) synlig i billedet fra Geneserat sø.
- Et roligt billede møder et vildt billede.

3+4

Brød i ørkenen og Fem tusinde får mad

1). Se billedet Israeleerne samler manna i ørkenen fra 1626-1627, der er malet af den hollandske kunstner Peter Paul Rubens¹⁴. Stil eleverne nogle af flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Prøv at lukke øjnene. Når du åbner dem igen, skal du lægge mærke til det første, som du ser. Hvad er det første du ser?
- Hvor foregår motivet?
- Undersøg billedets personer. Hvem er de?
- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

2). Inden I læser teksten Brød i ørkenen, kan lærerne med fordel fortælle konteksten: Israeleerne var slaver i Egypten. Moses befriede med Guds hjælp folket fra slaveriet, og førte dem gennem Det Røde Hav. De skulle nu gå gennem Sinai-ørkenen for at komme til land, Gud havde lovet dem. Undervejs mistede de modet gang på gang. Og så er det tid til at læse teksten i elevhæftet.

3). Se på billedet igen og samtale om det og fortællingen.

- Zoom ind, så I kan se de små manna-brød, der falder ned fra himlen.

¹⁴ Gombrich: "Det var Rubens' uovertrufne evne til at behandle store farverige kompositioner og fylde dem med sprudlende styrke, der sikrede ham et ry og en medgang, som ingen tidligere maler havde oplevet."

- Det er Moses, som står med rødt slag til højre i billedet. Han holder den stav, som skilte vandet i Det Røde Hav med. Og som han kunne slå vand af klipper med. Og som kunne forvandle sig til en slange. Desuden kan man se to lysende "horn", som man altid kan kende Moses på i billedkunsten¹⁵. Hvorfor står Moses på den måde, med blikket og hånden vendt mod himlen?
- I bunden af billedet, kan I se den grådige mand, som samler manna i sækken. Se mandens ansigtsudtryk. Hvad viser det?
- Rubens laver en klassisk komposition, hvor de vigtigste billedelementer bevæger sig i ring; det er især armene i billedet, der ligesom binder en krans.

4). Hvad har vi egentlig brug for hver dag for at leve? Hvad er vigtigst? Lad eleverne i par lave Elevark A. Sammenlign klassens prioriteringer.

5). Se billedet Miraklet med brød og fisk. Maleriet er stort; godt 1,5 x 4 meter. Det er oprindeligt malet til et kapel i Venedig, men hænger nu i New York på The Met. Det er malet af Jacopo Tintoretto¹⁶ i ca. 1545-1550. Billedet består af en lang række af grupper, som øjensynlig ikke har så meget med hinanden at gøre.

Selvom billedet har et bibelsk motiv, er det tydeligt, at personerne er klædt i tøj fra den tid, hvor maleriet er malet. Både mennesker og træer er forvredne, som om alting er i en urolig bevægelse. Man kan ikke udelukke, at nogle af de afbillede personer er virkelige personer fra datidens Venedig, som fik plads på billedet, fordi de betalte for det. Spørg eleverne om nogle af de flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Hvor foregår motivet?
- Undersøg billedets personer. Hvem er de?
- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

6). Læs teksten Fem tusinde får mad.

7). Se på billedet Miraklet med brød og fisk igen og samtale om det og fortællingen.

¹⁵ I den latinske bibel, som blev brugt på den tid, stod der, at møde med Gud på bjerget. Der er dog sandsynligvis tale om hebraiske bibel. Her skal man snarere forstå det sådan, at Mo ansigt.

¹⁶ Tintoretto boede hele sit liv i Venedig. Han har næppe selv malet hele billedet; de fleste renæssance-malere havde et værksted med mange malesvende ansat.

- Zoom ind på figurgruppen i midten. Til venstre ser man disciplen Andreas, som ikke umiddelbart ser ud til at ville modtage brødet fra Jesus.
- I midten ses Jesus med antydningen af en glorie om hovedet.
- Jesus rækker brødet til Andreas, som han senere skulle gøre det til nadverindstiftelsen.
- Til højre står en ung dreng, som holder en kurv fuld af brød. Ved hans fødder ligger de to fisk.
- Bemærk den lige linje mellem de tre personer.
- Se evt. på ansigtsudtrykkene hos de tre.

8). Farvelæg tegningen på Elevark B. Lad eleverne bruge de farver, som de kan finde Tintoretto's billede.

9). Sammenlign de to fortællinger og billeder. Find ligheder og forskelle.

- Brød er et centralt symbol i de fleste religioner. Brød betyder nærig og liv. I begge fortællinger er brødet en gave fra Gud.
- Brødet i ørkenen kommer ud af ingenting. Brødet i den anden fortælling kommer ved, at man deler med hinanden det, som man har i forvejen.
- I GT-fortællingen¹⁷ må man ikke skrabe sammen til dårlige tider. Man skal stole på Guds omsorg. I NT-beretningen samles tolv kurve fyldte af levninger sammen. Gud giver i overflod til de troende.
- Kompositionen er forskellig i de to billeder. Rubens billede er en cirkelform indrammet af søjler og klæder. Tintoretto er en skrå linje midt i et virvar af rige mennesker i forskellige aldre.
- På begge billeder spiller små børn en rolle. Hvorfor? Måske handler det om uskyldighed og afhængigheden af kærlige mødre. Børn kender den enkle sandhed, at man ikke kan leve alene!

5+6

De ti bud og Talen på bjerget

1). Se på ansigtet på Rembrandts¹⁸ billede af Moses med de ti bud fra 1659. Lad være med at fortælle eleverne titlen på billedet. Spørg eleverne om nogle af flg. spørgsmål:

- Hvilke ord kan man bruge om ansigtsudtrykket?
- Hvilke følelser kan man se?

¹⁷ GT er en ofte brugt forkortelse for Det Gamle Testamente. Det Nye Testamente forkortes NT.

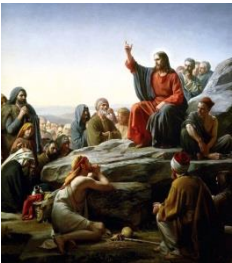
¹⁸ Gombrich: "Som from protestant har Rembrandt læst Bibelen adskillige gange. Han gik ind i dens begivenheders ånd og forestillede sig præcist, hvordan situationen har formet sig, og hvordan personerne har handlet i den situation."

- Hvem er manden på billedet, tror I?
- Hvad har han oplevet?
- Har I set et lignende ansigt i virkeligheden? Hvem var det? Hvordan havde han det?
- Kan vi se, hvordan du har det, ved at se dit ansigtsudtryk?

2). Læs teksten De ti bud.

3). Se på hele billedet, Moses med de ti bud, igen. Lad eleverne fortælle, hvad der er sket i fortællingen før det øjeblik, som maleriet viser. Og hvad der sker umiddelbart efter.

4). Ved hjælp af Elevark C skal eleverne i par lave deres egne 10 bud, som skal sørge for, at flest muligt trives og har det godt. Hæng "stentavlerne" op i klassen og sammenlign dem.

5). Se billedet Bjergprædiken af Carl Bloch¹⁹ fra 1877. Stil eleverne nogle af flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Prøv at lukke øjnene. Når du åbner dem igen, skal du lægge mærke til det første, som du ser. Hvad er det første du ser?
- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

6). Læs teksten Talen på bjerget i elevhæftet.

7). Se på billedet Bjergprædiken igen og samtale om det og fortællingen.

- Jesus sidder på solide klipper²⁰, som ikke lige lader sig rokke.
- Hans arm, hånd og finger peger demonstrativt op mod himlen.
- Der er antydning af en glorie²¹ om hans hoved.

¹⁹ "Blochs sidste arbejde er et ufuldendt billede af Sisyfos, der kæmper for at slæbe stenen op ad den stejle klippeside. I formel henseende er denne skitse mislykket, men den er udført med en fortvivlelsens energi, der får en til at studse... En Sisyfos, der kæmper med en uløselig opgave. Den opgave nemlig at forene den hjemlige tradition med den nye stil, spidsborgerkultur med romantisk higen, genremæssig detailudformning med patetisk følelse. Sammenstødet mellem disse uforenelige modsætninger er det, som skabte tilfældet Carl Bloch." Haavard Rostrup i Danmarks malerkunst, H. Hirschsprungs forlag 1956.

²⁰ I Bjergprædiken er der en fortælling om en klog mand, som bygger sit hus på en klippe, i stedet for tåben, der bygger på sand. Desuden siger Jesus ifølge Matthæusevangeliet til Peter: "Du er Peter, og på den klippe vil jeg bygge min kirke."

²¹ Strålekrans rundt om hovedet på en hellig person.

- Jesus er klædt i rød kjortel med blå kappe; traditionelt betyder rød lidenskab og blå betyder renhed og troskab²².
- Det kan være interessant at se på personerne på billedet, som primært er mænd. De er tankefulde og nogle beder med foldede hænder.
- Og så er der en dreng, som har sin opmærksomhed rettet et helt andet sted end på Jesus. Han er ved at samle en sommerfugl op fra kvindens tørklæde.
- Kompositorisk er billedet delt i to: Himlen, hvor Jesus taler fra, og jorden (eller rettere klipperne), hvor mennesker sidder og lytter til ham.

8). Fadervor består af syv bønner. Fordel de syv bønner mellem eleverne, og lav en udstilling af, hvor de gennem billeder viser, hvordan de forstår dem.

1. Helliget blive dit navn,
2. komme dit rige,
3. ske din vilje
som i himlen således også på jorden;
4. giv os i dag vort daglige brød,
5. og forlad os vor skyld,
som også vi forlader vore skyldnere,
6. og led os ikke ind i fristelse,
7. men fri os fra det onde.

9). Sammenlign de to fortællinger og billeder. Find ligheder og forskelle.

- Begge billeder og fortællinger sker på bjerge, hvor man er tættere himlen og derfor måske nærmere Gud. Bjerge er evige!
- De ti bud er skrevet på sten. Jesu bud er skrevet i hjerter²³.
- Man kan måske godt overholde de ti bud. Det kan umuligt lade sig gøre at elske sine fjender og aldrig blive vred på sin bror.
- Der er en vis forskel på gudsbilledet i de to fortællinger. I GT-fortællingen laver Moses en aftale, en pagt, med en almægtig hersker, som man ikke må se. I Fadervor kaldes Gud for FAR, og Jesus taler meget om kærlighed. Der er stor forskel på en magtfuld konge og en far, der elsker sine børn.
- Billederne er malet meget forskelligt. Rembrandt maler ligesom en sandet flade med en lidt udtværet, sandfarvet person på, mens Blochs er fyldt af omhyggeligt tegnede figurer, der næsten er mere perfekte end virkelighedens mennesker.

²² Ifølge www.denstoredanske.dk.

²³ "... ikke på tavler af sten, men i hjerter, på tavler af kød og blod." 2. Korintherbrev kapitel 3 v. 3

7+8

Babelstårnet og Pinsedag

1). Se billedet Babelstårnet af Pieter Brueghel den ældre²⁴ fra 1563. Brueghel malede først og fremmest genremalerier²⁵, som man godt kan finde spor han i det bibelske motiv. Stil eleverne det enkle spørgsmål og undersøg svarene:

- Hvad ser du?

2). Læs teksten Babelstårnet i elevhæftet.

3). Se på billedet af Babelstårnet igen og samtale om det og fortællingen. Kunstneren har ladet tårnet få sin arkitektur fra mesopotamiske tempeltårne. De er nået forbløffende langt med byggeriet, før Gud stopper dem, så bygningsværket virker meget markant i landskabet. Byen ved tårnets fod og skibene i havnen tyder på at kunstneren har ladet scenen være sin egen samtid i 1500-tallets Antwerpen.

Det er mange detaljer af folkelivet, som netop var kunstnerens specialitet. Det lille bondehus med hestevogne kan findes i de fleste af hans billeder. Brueghel viser et hav af tekniske og mekaniske detaljer; f.eks. kranen i havnen og stilladset til at brygge rundbuer over.

I forgrunden viser kunstneren billedet af en legende som ikke har bibelsk belæg. Det er Kong Nimrod, der bliver fremstillet som bygherren af Babelstårnet, der kommer gående med sit følge. Han bliver tilbudt af nogle folk, mens andre håndværkere arbejder videre.

Ordet "Babel" betyder forvirring. Når man ser rundt i billedet, er der ikke meget, der tyder på forvirring, så billedet må forestille tiden, før Gud gav arbejderne forskellige sprog.

4). Byg det højeste tårn. Inddel eleverne i tre-fire mandsgrupper. Hver gruppe får udleveret 10 A4-ark og en rulle tape. De skal nu i løbet af 15 minutter bygge så højt et tårn som overhovedet muligt ved kun at bruge papiret og tapen. Den gruppe, der bygger det højeste tårn, vinder.

²⁴ Gombrich: "Den største af Hollands 1500-tals-mestre i "genre"maleri er Pieter Brueghel den ældre (1525?-1569). Vi ved ikke meget om hans liv, ud over at han har været i Italien, som så mange af de nordlige kunstnere på den tid., og at han levede og arbejdede i Antwerpen og Bruxelles, hvor han malede de fleste af sine billeder i 50-60'erne..."

²⁵ Genremaleri betyder folkelivsskildring, skildring af mennesketyper i situationer fra dagliglivet, ofte med et anekdotisk indhold.

Tal evt. om, hvor svært det ville have været at bygge tårnet, hvis de overhovedet ikke måtte snakke sammen.

5). Se billedet Pinse af El Greco²⁶ fra 1596. Stil eleverne nogle af flg. spørgsmål:

- Hvad ser du?
- Prøv at lukke øjnene. Når du åbner dem igen, skal du lægge mærke til det første, som du ser. Hvad er det første du ser?
- Hvilke farver er der på billedet?
- Hvilke stemninger er der i billedet?

6). Læs teksten Pinsedag i elevhæftet.

7). Se på billedet af El Greco igen og samtal om det og fortællingen.

- De karakteristiske langlemmede figurer danner en cirkelrund enhed med den blå- og rødklædte jomfru Maria i centrum på en piedestal.
- Alle ansigter ser op mod helligåndsduen, som oplyser den grå kuppel over deres hoveder.
- På nær anden person fra højre, der kikker os lige i øjnene; og personen ligner til forveksling El Greco, som han ser ud på sine selvportrætter.
- Over hovederne på de bagerste figurer svæver tunger af ild, som er malet med hurtige, resolute, hvide penselstrøg; hvilket man kan se ved at zoome ind på billedet. I modsætning til flammernes skødeløshed svæver duen, som er malet meget præcist og omhyggeligt.
- Kroppene, klæderne og deres farver er meget typiske for El Grecos malerier. Stoffet bølger rundt om kroppene, og lyset lægger sig på "bølgetoppene" som højglans.
- Det samlede indtryk er, at vi overværer en overnaturlig begivenhed, hvor menneskerne henføres til ekstase og tager imod Helligånden med åbne hænder; på nær Maria, som samler dem i bøn.

8). Klip sætninger på Elevark D, og lad eleverne i par samle dem i den rigtige rækkefølge.

9). Sammenlign de to fortællinger og billeder. Find ligheder og forskelle.

- Begge billeder og fortællinger handler til dels om sprog. Forskellene på at forstå, misforstå og ikke-forstå kan være altafgørende for, hvordan et fællesskab fungerer; og hvad et fællesskab og et samfund kan klare og skabe sammen. Klassen er også sådan et fællesskab.

²⁶ El Greco stammede, som navnet antyder, fra Grækenland, men det var i den spanske by Toledo, han malede de fleste af sine markante billeder. Han interesserede sig ikke for at kopiere virkeligheden; han ville male mere end det, man kunne se med det blotte øje. Han brød alle datidens regler for komposition og farveholdning. I Toledo, hvor mystik og fromhed var i høj kurs, holdt man af hans intense malerier, hvor farver, former og figurer åbenbarede hans religiøse oplevelser.

Litteraturliste

Bibelen, Det Danske Bibelselskab, 1992

Madsen, Helle Krogh og John Rydahl: Den røde tråd i Bibelen, Bibelselskabet 2010

Gombrich, E. H.: Kunstens historie, Gyldendal, 1995

Rostrup, Haavard (m.fl.): Danmarks malerkunst, H. Hirschsprungs forlag, 1956

Nortvig, Anne-Mette og Mona Høgh; Metoder i kristendomskundskab, Alinea, 2009

Buchardt, Mette (red.): Religions didaktik, Gyldendal, 2006

Billedliste

s. 3: Anonym: Naos Ark, 1200-tallet, © Museo de Bellas Artes de Bilbao

s. 4: Eugene Delacroix: Kristus på Geneserat sø, 1841, © Nelson-Atkins Museum of Art, Kansas City

s. 5: Peter Paul Rubens: Israelerne samler manna i ørkenen, 1626-1627, © Los Angeles County Museum of Art

s. 6: J. Tintoretto: Miraklet med brød og fisk, 1545-1550, © The Metropolitan Museum of Art, New York

s. 7: Rembrandt: Moses med de ti bud, 1659, © Gemäldegalerie, Berlin

s. 8: Carl Bloch: Bjergprædiken, 1877, © Nationalhistoriske museum, Frederiksborg slot

s. 10: Peter Bruegel den ældre: Babelstårnet, 1564, © Kunsthistorisches Museum Wien

s. 11: El Greco: Pinsedag, 1596, © Museo del Prado, Madrid

Links

Der findes en række webressurser, bl.a. billeder i høj opløsning, på www.skolekirkesamarbejdet.dk/gammelt.html
Der findes også links-liste og flere ideer.

Elevark A

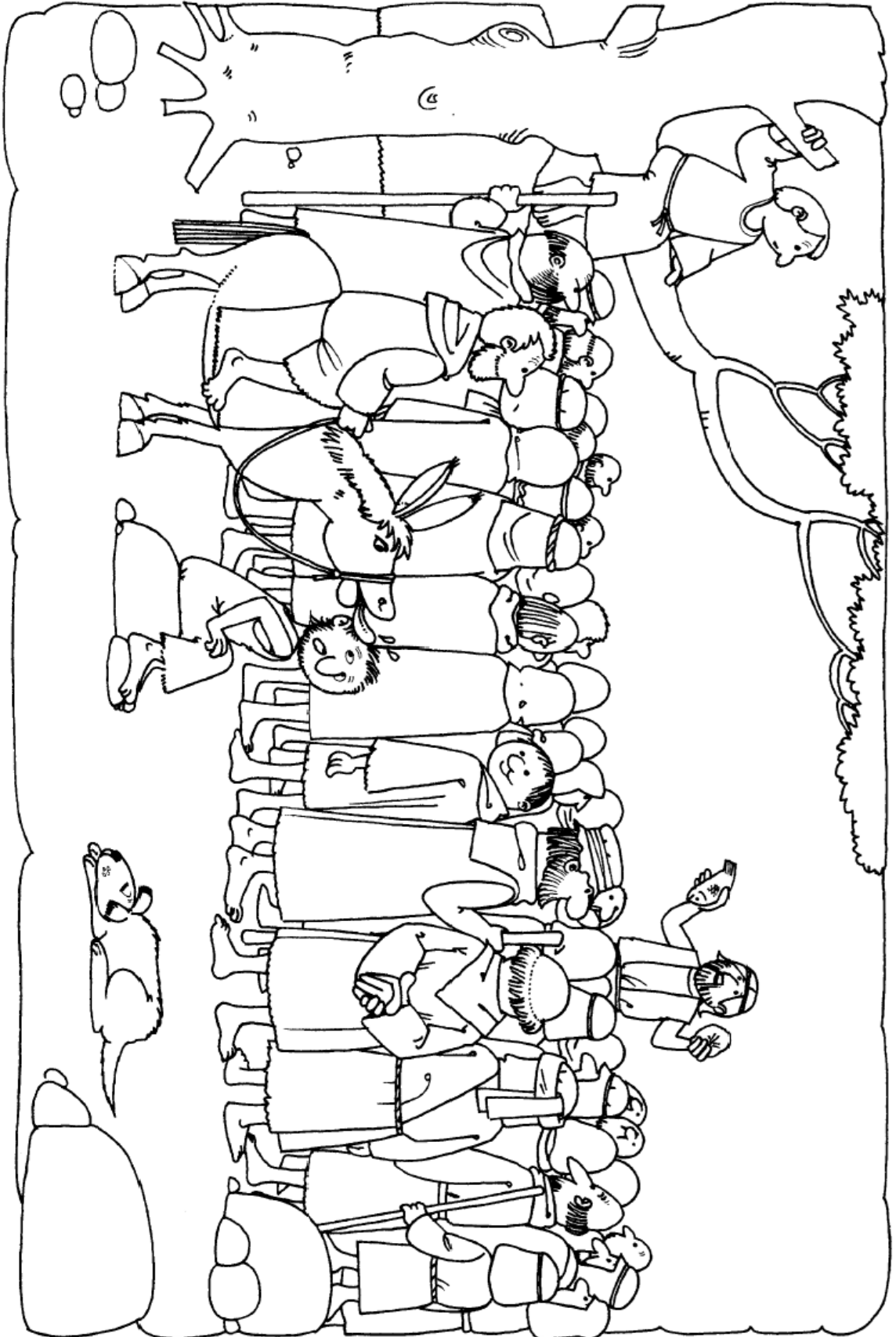
Hvad er vigtigst?

Klip de ni billeder ud. Læg dem i rækkefølge med det vigtigste først.

 CYKEL	 FAMILIE	 TABLET
 KÆRLIGHED	 SPORT	 PENGE
 VENNER	 DRØMME	 MAD

Elevark B

Farvelæg tegningen med farverne fra Tintoretto's billede.

Elevark C

10 gode bud i dag

I skal blive enige om 10 bud, som ville være gode i dag. I må godt bruge nogle af de 10 bud fra stentavlerne, som Moses fik. Når I har skrevet 10 bud, skal I ordne dem, så det vigtigste står først.

Nr.	Bud
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Elevark D

Pinsedag, den rigtige rækkefølge

I skal klippe sætninger ud og lægge dem i den rigtige rækkefølge, og sammenligne jeres resultat med resten af klassens.

Vennerne følte sig helt alene.	Små tunger af ild satte sig på vennernes hoveder.
Folk troede, at disciplene var fulde.	Vennerne talte alle sprog i verden.
Vennerne blev fyldt af Helligånd.	Jesus forlader jorden.
En stærk vind blæste døren op.	Vennerne gik ud på byens torve